

בעזה ש"ת

שיעור י"ט

שיעורי

הלכה ישרה

הלכות למעשה המצויות בשבת

הלכות הדלקת נרות [א']

לא ללמוד בשעת התפילה וקריאת התורה

כגולת הנרות

כי נר מצוה ותורה אור (משלי), ע"י נר מצוה דשבת

בא אור תורה (רש"י שבת כג ע"ב)

יהא זהיר בנר לעשות יפה ומהודר, ובשכר זה יזכה לבנים תלמידי חכמים (שבת כג ע"ב, טור רס"ג ס"א).

מובא בספה"ק, "זהיר" קאי על ההלכה, ו"יפה" קאי על הנרות, שמי שמהדר לקיים כל דיני הדלקת הנרות כהלכתן עם נרות ופמוטים יפים, יזכה לבנים תלמידי חכמים. סגולה לברכות ולבנים לומר פ' חנה (הפטורה יום א' דר"ה), ותבין מה שתאמר (של"ה הק'; קיצוש"ע).

מסוגל ביותר כשהבעל והבנים ילמדו ליד הנרות (דעת תורה שש"כ מ"ג הע' ט"ו)
נהגו כל ישראל ליתן צדקה לפני הדלקת הנרות.

הלכות הדלקת נרות שבת

הנרות

הנרות:

א. כיום יכולים להדליק מכל מיני נרות שעווה ושמן, שהכל מזוקק (ברענט שיין) ודולקים יפה, חוץ מאלו שריח רע יוצא מהם (בזמנינו לא שיין בדר"כ פתילות ושמנים שפסלו חז"ל) (שלחן הטהור ס' רס"ד א').

שמן זית:

ב. מה שאמרו חז"ל שמן זית מן המובחר (כהיום שהכל מזוקק), הוא עפ"י קבלה (לקט' מהר"ח אור צדיקים כ"ח יז).

לא תסמוך הנרות זה לזה:

ג. לא תשים נרות סמוכים אחד לשני, שאם הם נמסים (צוגייט) לא יצאה מצות הדלקת נרות (מ"ב ה).

במקום כיבוי:

ד. לא יניח במקום שיש רוח שתוכל לכבות הנרות, שאז יכנס לשאלות אם מותרת להדליק עוד פעם, ואם צריך ברכה וכו', עיין דיני 'נר שנכבה' בשיעור הבא א"ה.

לכבוד שבת המלכה, להניח בתוך הכית ברכה,

לייכטער יפה:

- ה. יש להדר להדליק ולברך על פמוט - לייכטער יפה (ברכ"י תרע"ג ז' שש"כ מ"ג מ"ה).
ו. בשאר חלקי וחדרי הבית אין צריך לעשות יפים, ויכולה לצאת ע"י כל אור שמאיר (קונט"א א שבה"ל ח"ד ח"ד).

מ"ה המובין זמנ"ה המנהגים

הדלקה על האשה:

א. מצות הדלקת הנרות על האשה, והבעל אי אפשר ליטול ממנה (מ"ב י"א).

הכנה על הבעל:

- ב. מצות הכנת הנרות על הבעל, הבעל גם יבהב הנרות (אפברענען), ויש בזה ענין תיקון פגב"ת (מקוה ישראל הקדמה י"ב בשם הרה"ק מצאנו זצ"ל, ועי' מ"ב י"ב, וס' רס"ד מ"ב כ"ח).
- לא יכבה הנר ע"י נשיפה בפה משום סכנה (כל בו ק"ח, בן איש חי ב' פנחס יח ב' האר"י).

מי מדליק כשהאשה אינה בבית:

- ג. כשהאשה אינו בבית כגון יולדת או שאינה בעיר וכדו', מדליק הבעל ומברך לפני ההדלקה ואינו מקבל שבת, ולכתחילה יעשה תנאי (מ"א, ומ"ב מ"ב).
ד. אם אין הבעל מדליק, מדליקין הבנות מבת מצוה ומקבלין שבת, והם עדיפות להדליק מהבנים (מ"ב י"א, שש"כ פמ"ה הע' ל"ד).

כמות נרות מנהגים

ב' נרות:

א. מעיקר הדין תדליק ב' נרות, אחד נגד זכור ואחד נגד שמור (שו"ע ס"א).

מוסיפין לכל ילד:

- ב. מוסיפין נר נוסף לכל ילד, והטעם, שחז"ל אמרו (שבת כג) 'הרגיל בנר זוכה לבנים תלמידי חכמים', לכך מוסיפים ומרבים שיזכה הילד ליגדל לת"ח ולמעש"ט (ליק מהר"ח ח"ב ד"ג).
ומוסיפין כבר בשבת ראשונה, ואפילו הבעל מדליק כשאשתו אינה אז בבית.

במקרה שנפטר ילד ל"ע:

ג. עדיין מוסיפין הנר, לטובת נשמת הילד (להורות נתן ח"ג ז').

אורחת בבית אחר:

ד. כשהיא אורחת בבית אחר, די להדליק ב' נרות (שערים מצ' ע"ה ק"ג, ברה"מ מ"ה יז).

זמן הדלקת הנרות

להקדים מאחרי פלג המנחה:

א. כיון שנשים מקבלות שבת בעת הדלקתן, מותרין להקדים מזמן פלה"מ (כשיטת הלבוש והגה"א), וזה כשעה ורבע (זמנית) לפני השקיעה (מחבר ס"ד מ"ב י"ט).

לפני פלג המנחה:

ב. אם בטעות הדליקה לפני פלה"מ (ה"ל), הרי שהיום שיש אור – לעקטער בבית, וניכר היטב שהדלקת הנרות היתה לכבוד שבת, לא תכבה הנרות שהדליקה (ודלא כביה"ל ד"ה מבעוד). אלא הבעל או אחד מבני הבית ידליק עוד נר אחד לכבוד שבת, ובלי ברכה (עי' אלף המגן תר"י ערה"ש י"ט, פני שבת בירורים י"ח שו"ת קנין תורה ח"ד כ"ה).

אופן הדלקת הנרות

כיום שיש חשמל – לעקטער (Lights):

א. נכון להדר להדליק לכבוד שבת ויר"ט החשמל – לעקטער (Lights) לפני הדלקת הנרות, ותכוון הברכה גם על זה.

(מובא מפוסקי דורינו היום שיש לעקטער בבית ולא הנרות עושים את האור לכבוד שבת, א"כ אפילו להשיטות (רמ"א ס"ח מ"ב לו) שמותר לברך על הנר כשאינו אלא מוסיף אורה משום שמחה יתירה, אבל עם הלעקטער – התמעטה גם תוספת זו, (הגריש"א שבות יצחק ס"ד ב', ושש"כ פמ"ג ל"ב ול"ד).

נר שמש:

ב. יותר טוב להשתמש בנר מיוחד להדליק הנרות שבת (ביה"ל ס"ד שתי בשם א"ר).

מנר לנר:

ג. מותר להדליק נר שבת מנר שבת אחר שדולק כבר (מ"ב כ"ד).

תדליק רוב היוצא:

ד. כשמדליקין את הנרות, לכתחילה תחזיק האש עד שנדלק רוב פתילת הנר (רס"ד ס"ח מ"ב כ"ו, ועיין בס' מאורות נתן פ"ז כ"ט אם זה נוגע בכל מיני נרות).

לכסות אור הנרות:

ה. לפני שמברכת, תשים ידיה מעל הנרות או על פניה או תעצים עיניה, ולא תהנה מהנרות לפני הברכה (רמ"א ס"ה).

להתברך כל טובה

לסובב הידיים מעל הנרות:

ו. נוהגות הנשים לסובב הידיים מעל הנרות לפני הברכה בעינים עצומות (פארמאכטע אויגן) (ועי' בס' נוהג כצאן יוסף שנת תע"ח), ואחד מן הטעמים, כדי להראות שמכוונות הברכה על כל הנרות ואורות מכל חדרי הבית (נ"ל).

להשתמש מנר שבת הדולק

הדלקת קיסם מנר:

א. אף שמוותר להדליק נר שבת מנר שבת, אבל אסור להדליק קיסם גפרור (Match) מנר שבת הדולק (שם).

הדלקת נר שמש מנר שבת:

ב. נר שמש שנכבה באמצע ההדלקה – אסור להדליקו שוב מנר שבת, אלא ידליקו בגפרור (Match) או מאש אחרת שדולקת (שם).

חימום הנר:

ג. אסור לחמם (צולאזען) קצה התחתון של הנר ע"י נר שבת כדי להדביקו בתוך הבלעכלעך (שש"כ פמ"ג הע' קמ"ז).

חימום תבשיל ביו"ט מהנר:

ד. מותר להדליק ביו"ט אש מנרות יו"ט כדי לחמם התבשיל (שש"כ מ"ד הע' ל"ה הגריש"א בשבות יצחק פ"ו כ"ט).

הברכה

על איזה נרות מברכין:

א. מברכין על נרות שעל השלחן שאוכלין שם, שזה עיקר נרות שבת (רמ"א ס"י, מ"ב מ"ה).

אורח לברך על נרות שבחדרו:

ב. אורח שחושך בחדרו – מברך על נרות שבחדרו אפילו שאינו אוכל שם (מ"ב כ"ט, מ"ה).

ובמקום שיש חשש שבעה"ב לא ניחא להו שידליק בחדר האורחים, כגון בהאטעל או שאר אנשים שמקפידים, אסור להדליק שם שלא ברשותם [ועיין בשיעור הבאה בדיני אורח כיצד ידליק].

ברכה להדלקה:

ג. אשה תברך אחר ההדלקה, אם הבעל מדליק (באופן שצריך) – יברך לפני ההדלקה,

ולהמשיך שפע בזכותה

ולכתחילה עם תנאי (רמ"א ס"ה, מ"ב כ"ז מ"ב).

בירכה לפני הדלקה:

- ד. אם טעתה ועשתה הברכה לפני הדלקת כל הנרות, תדליק אחר הברכה (כשיטה ברמ"א ס"ה).
ה. אבל אם עשתה ברכה ושכחה להדליק קצת נרות, יותר טוב שידליק ע"י בעל או אחר (להשוש לראשונים האוסרים) (באר משה ח"ה ס"ג).

שכחה לברך על הנרות:

- ו. שכחה לברך על הדלקת הנרות, תוכל לברך רק עד השקיעה (ביה"ל ד"ה כשידליק),
❖ ולהרב (רס"ג י"א), כל זמן שלא נהנתה מהנרות (כגון שהלכה מהנרות תיכף לפני הברכה אל חדר אחר) יכולה לברך כל הלילה.

אשה מקבלת שבת ע"י הדלקתה

אסורה במלאכות:

- א. מעיקר הדין כל אשה מקבלת שבת ע"י הדלקת הנרות (רמ"א רס"ג ס"י), ולכן אסורה אח"כ:
❖ בכל המלאכות מה"ת ומדרבנן (מ"ב י"ז).
❖ אבל מותרת לומר לגוי לעשות מלאכה עד צאה"כ (מ"ב רס"א י"ז).
❖ בעת צורך גדול יש להתירה לעשות בעצמה מלאכה דרבנן (עי' תה"ד י', חת"ס ס"ה, שו"מ מהדו"ת ח"ב כ"ג).
❖ אסורה לאכול ולשתות לפני קידוש.
❖ אסורה להתפלל מנחה אחר הדלקתה (מ"א רב מ"ב מ"ג).
❖ אסורה להשיים תבשילים על הבלעך (עי' מ"ב י"ז).
❖ וכך גם להדליק או לכבות נרות וכדומה.

לא לכבות אחר הדלקה:

- ב. עפ"י הפוסקים, מעיקר הדין מקבלת שבת תיכף אחר הדלקה קודם הברכה, ולכן לכתחילה אחר גמר הדלקת הנרות לא תכבה הנר שמש במה שהיא דולקת, אלא תשים על הטס ותיכבה מאליו (שש"כ פמ"ג הע' קע"ט, וק"פ בשם רוב פוסקים, שבה"ל ח"א ל"ו).
❖ (בכל זאת יש שקיבלו מאבותיהן מנהג לכבות נר השמש אחר ההדלקה לפני הברכה).

שימוש בצינדער מצית - צינדער (Lighter):

- ג. לאלו שמשום איזו סיבה משתמשות דווקא עם מצית - צינדער (Lighter) ומכבות אותה בגמר הדלקה, אפשר שסומכים על הפוסקים שעד אחר הברכה אינה מקבלת שבת (והציענדער שמתכבה מאליו אחר כמה רגעים, מותר).
❖

תפילת מנחה:

ד. בדיעבד אם לא התפללה מנחה לפני ההדלקה, אפשר להתפלל אח"כ בלי תנאי (וש"כ שם הע' קכ"ח).

גרות חנוכה:

ה. בשבת חנוכה, תדליק גרות שבת אחר הדלקת גר חנוכה ע"י בעלה (תרט"ט ס"א).

נסיעה אחר הדלקה:

ו. בשבת חנוכה או בשבת שמחה, לא תיסע ברכב להורים או לאולם השמחה אחר הדלקת גרות שבת.

❖ ובשעת הדחק ובצורך, כשאחד פותח דלת הרכב וסוגר בבואה ובצאתה מותר (כחת"ס ושו"מ הנ"ל).

תנאי לפני הדלקה

איסור לעשות תנאי:

א. לכתחילה אסור לאשה המדליקה לעשות תנאי לפני הדלקתה, ולכן תהיה חכמה הרואה את הנולד ותאכל לפני הדלקת גרות כדי שלא תהיה רעבה עד עשיית קידוש, ולא תצטרך לעשות תנאי (מ"ב מ"ד).

תנאי בצורך:

ב. אם הוא רעבה לאכול וכבר נתאחר הזמן סמוך לשקיעה, הרי שכדי שלא תחלל שבת אחר השקיעה ובעת הצורך, תעשה תנאי לפני הדלקת הנרות שאינה מקבלת שבת אלא תוך רבע שעה משעת ההדלקה בתפילת קבלת שבת לכה דודי ומזמור ליום השבת.

לצורך מלאכה אחר הדלקה:

ג. וכן אם צריכה לעשות איזו מלאכה אחר הדלקת הנרות, הרי שבעת הצורך תעשה תנאי שאינה מקבלת שבת בהדלקתה אלא בתפילת קבלת שבת כנ"ל.

בתפילת קבלת שבת אין תנאי:

ד. כשמתפללת האשה תפילת קבלת שבת באמירת לכה דודי או מזמור שיר, שוב אינו מועיל תנאי בכל אופן (שו"ע ס"א).

המדלקת מוקדם עם תנאי, שאחד יקבל שבת:

ה. אשה המדלקת גרות מוקדם [דהיינו מהפלג ואילך] ויש לה צורך לעשות תנאי לפני הדלקתה ויש כרבע שעה בין הדלקתה לבין קבלת שבת:

❖ צריך אחד מ"ב לקבל שבת בהדלקתה, כדי שיהא ניכר שההדלקה לצורך שבת (ע"ב ס"א).

❖ גם מועיל שהבעל יקבל שבת על שבייתו ממלאכה, והוא עדיין יכול להתפלל מנחה או לאכול אח"כ.

❖ אם אין אחד מב"ב שיקבל שבת, כגון שהילדים קטנים והבעל אין בבית, הרי שהיום שיש חשמל – לעקטער וניכר שההדלקה היה לצורך שבת, תוכל לעשות תנאי בעת הצורך (קנין תורה ח"ד כ"ה, וע' פני שבת בירורים י"ח).

לברך אחר ההדלקה בכל אופן:

ו. אשה שעושה תנאי בעת הצורך (וכנ"ל), תעשה הברכה אחר הדלקה כמנהגה (משום לא פלוג) (מ"א).

טבילה בליל שבת:

ז. אם יש ליל טבילה בשבת, תעשה חפיפה לפני הדלה"ג, או שתדליק קודם ותעשה תנאי שמקבלת שבת תיכף אחר הרחיצה והחפיפה (הרבה לפני הטבילה) (רב ס"א, מ"ב סוס"ק כא).

מקומות של דלקת

מקום אכילה:

א. לכתחילה תדליק כל הנרות או עכ"פ ב' נרות במקום האכילה, ועכ"פ סמוך לשלחן שיכולים היא או אחרים לראות הנרות בעת האכילה או ההכנה (שו"ע רס"ג ס"י, ומ"ב מה).

הרבה נשים מדליקות:

ב. אם יש הרבה נשים שמדליקות ואין מקום על השולחן, יכולות לכתחילה להדליק במטבח שמכינים שם האוכל וכן בכל מקום שעושים שם איזה תשיש (מ"ב שם וס"ק מ"ה).

כל השיעור הדלקת נרות לעילוי נשמת האשה החשובה המהוללה,
הוקירה וכיכרה מאוד את השבת
מרת מזרים גיטל ע"ה בת יבחלט"א הר"ר שמוחה מא"ד שליט"א
אדם יקר כאנשים מוקיר רבנן ומכבדן, רודף צדקה וחסד, כל שרוח הבריות נוחה
הימנו רוח המקום נוחה הימנו (אבות ג' י')

בוכות שבת כהלכתה יזכה לרוב נחת וקדושה מכל יוצא חלציה, בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, בנים תלמידי
חכמים כהבטחת רב הונא

